

bahar 2002

DAHABİR

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN YETİŞTİRİLMESİ

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, kuruluş amacına ve yıllardır sürdürdüğü davasına (misyona) uygun bir etkinliği, "21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi" sempozyumunu 16-17 Mayıs 2002 günleri gerçekleştirdi. Eğitim yöneticiliği ve deneticiliği alanında hissedilen gereksiz uyumluluk ortamında bu çıkış, derindeki bir beklentiyi karşılıyordu. Bu bilimsel çalışma ortamına taşra üniversitelerinden, ilçelerdeki fakülte ve yüksekokullardan öğretim üyesi ve öğrencilerin katılımı bu beklentinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Ben toplantının son diliminde, katıldığım paylaşım, müzakere oturumunun (panelin) bir üyesi olarak oturumdaki konuşmaların sorumluluğu doğrudan özüme ait olanları, yani açıklamak olanağı bulduğum görüşlerimi bu sayfalarda bir kez de "**Eğitim Yönetimi**" okuyucuları paylaşmayı düşündüm.

Yıllardan beri "panel" adı altında sürdürülen bu alışılmış iletişim ortamında ilginç rastlantılar yaşandı. Alanda adı geçen, birbirini izleyen üç kuşak ortak bir konu etrafında bir araya gelmişti. Eğitim Yöneticiliği alanının Şeyh-ül Muallimin olarak nitelendirebileceğim Hocamız Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu ile bir sınıf ortamında birlikte olduğum alanın genç ve dinamik elemanları Prof.Dr. Hasan Şimşek ile Prof. Dr. Ali Balcı birlikte olmak güzel bir rastlantıydı.

Bu toplantıda Milli Eğitim Bakanlığı en üst düzeyde temsil edilmekteydi. Nitekim yukarıda tanımladığım ilginç üçlü akademik grubu MEB Müsteşar Yard. Sayın Hüseyin ACAR tamamlıyordu.

Başlangıçta toplantı için öngörülen ismi: 21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi" irdelemek istedim. Geleceğin derinliklerine yönelik, çok iddialı bir anlatım: "Yıldız Savaşları" gibi. Bu tür geleceği kestirmeye, çok ileri zaman dilimlerini kapsamaya yönelik içeriklerden kaygı duyuyorum. Yirmi yıl sonra Türkiye'de nasıl bir eğitim sistemi olacağını bildiğim zaman, nasıl bir eğitim yöneticisinin yetiştirileceği çok karmaşık bir sorun değildir artık.

aytaç açıklan

Ancak ben yirmi yıllık bir süre için kestirim yapmak için zihinsel ve duygusal donanımlara sahip olduğumu sanmıyorum. Geleceği kestirime ilişkin bu sakıngan tutumumu izleyen bir okul müdürü, belki de beni ferahlatmak, cesaretlendirmek için, "Sayın Açıklan hiç tereddüt etmenize gerek yok, yirmi sene sonra da bizim okullarımız bugünkünden çok farklı olmayacaklardır" demişti. Her şeye karşın benim kılavuz cümlem şudur: **Kehanet ihanettir.**

Eğitim yönetimi alanı konuşulurken, çoğu kez bütünlükten uzak bir seçicilik sezinliyorum. Eğitim yönetimi genelde okul yönetimi olarak değerlendirmekte bu kesimde de genellikle ilköğretim alanı olarak algılanmakta gibi geliyor bana. Öncelikle okul yöneticiliği eğitim yöneticiliğinden farklı bir meslek alanı mıdır? Sorusunu "evet" yanıtına yakın tutmak gerekir. Çünkü eğitim yöneticilerinin yeterlik alanları, okul yöneticilerinden farklıdır. Okul örgüt ve işleyiş olarak diğer eğitim kurumlarından farklıdır. Eğitim yöneticilerinin kararlarının etki alanı okul yöneticilerinden farklıdır.

Ancak tüm bu farklılıkları da çok fazla abartmamak gerekir. Bir kurumun teknik, kültürel özelliklerinin yönetimde yarattığı farklılık payı sadece % 10 dur. Bu bakımdan eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesinden söz ederken, aslında yöneticilerin yetişmesinden bu kapsamlılığı izleyerek tüm eğitim kurumları için eğitim yöneticisi yetiştirilmesinden söz etmek gerekir. Ne var ki Türkiye, yönetici yetiştirmek konusunda ahvadı, Osmanlı kadar etkili, kökten çözümsel yönelimler ve girişimler içinde olmamıştır. Bu anlamda kamu ve özel kesim boyutlarındaki "yönetici yetiştirme" gereksinimi ve girişimleri sistemin tüm alt öğelerini etkilemektedir.

Yönetimin üst sistem oluşundan ve eğitim yönetiminin bütünlüğünden hareket edilirse, yüksek öğretimin yönetimi konusunda gündeme farklı yaklaşımlar gelmektedir. Üniversitede yönetimin akademik kariyere bağlanmış olması, yöneticiliği ve özellikle eğitim yöneticiliğini öğretim üyeliğinden ayrı bir meslek olarak görmeyi engellemektedir. Nitekim bu gün yüksek öğretim, öğretim üyeliği, atama-yükseltme ve seçim üçgeninde yönetsel kısırlığın sancılarını çekmektedir. Bu nedenle yükseköğretimde başta rektörlük olmak üzere yöneticilik düzeylerinin akademik derecelerle bütünleştirilmesi geleneğini yeniden sorgulamak yararlı olabilir.

Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi konusunda bir model arayışı, toplantının en çok konuşulan dilimi oldu. Bu konuda çok farklı görüşlerin varlığını bir zenginlik olarak değerlendirmek olasıdır. Ancak model arayışlarında

aytaş açılın

Amerikan çıkışlı modellerin yoğun biçimde tartışıldığı da katılımcıların dikkatini çekti. Kuşkusuz bütünde bir model önermek kolay değil. Ancak modele ilişkin bir kısım genel çizgiler belirlenebilir. Örneğin, eğitim yöneticisi yetiştirme modelinin özelliklerinden biri sisteme girecek bireylerin “korunmuşluk” özelliklerinin izlemesidir. Yönetici adaylarının zihin gelişimi, beden gelişimi yönünden kısıtlayıcı, bozucu ortamlarda kalmamış ya da çok az kalmış olmaları bir sistem koşulu olabilmelidir. Özgünlüğü bozulmamış, düşünme hızı yavaşlatılmamış, cesareti kırılmamış, insana olan güveni, sevgisi sarsılmamış bireylerin, yönetici yetiştirme sistemine girişini kolaylaştıracak bir model tasarlanabilir.

Eğitim yöneticisi yetiştirme konusunun iyi öğretmen yetiştirme kaygısı ile birlikte değerlendirilmesinden de vazgeçmek uygun olacaktır. Öğretmen liseleri, eğitim yöneticiliği alanına kaynak sağlayacak bir yapı ve işleyiş niteliklerinin çoğunu içselleştirmiş konumdadır. Bu kurumlardan üniversiteye yönelik bir devşirme uygulaması, eğitim yöneticisi yetiştirme girişimleri açısından ciddi bir girişim olarak değerlendirilebilir.

Eğitim ve okul yöneticilerinin yetiştirilmesinde yeni model arayışları ve uygulamaya geçilmesi, Bakanlığın bürokratik yapısı ve ağır karar alma süreci içinde uzun zaman alabilir. Milli Eğitim Bakanlığının okul yöneticilerinin yetiştirilmesi konusundaki ilgisini, girişimlerini ve uygulamalarını da yok saymak haksızlık olur. Ancak, yaklaşık elli bin okulun yöneticisini “kurs” ve “seminer” ortamında yetiştirmeye çalışmak, “patika yolları asfalt kaplamak” gibi bir çabaya benzetilebilir. Bakanlık, ilköğretim denetçilerinin üniversite ortamında yetiştirilmesi sürecinde uyguladığı 2+2 modeli deneyimine sahiptir. Bu model, okul yöneticilerinin “lisans üstü” düzeyde yetiştirilmesi konusunda değerlendirebilmelidir.

Bütün bu model özelliklerinin değerlendirilip, sonuca ulaşması için geçecek zamanı değerlendirmek açısından, Bakanlığın kendi olanakları ile okul yöneticiliği alanında, kendilerini üniversite düzeyinde yetiştirmek için çabaları, girişimleri ve başarıları olan mensuplarına, sosyal, akademik, lojistik destek sağlaması da sonucu etkileyici olacaktır. Bakanlık en azından, ilk aşama olarak bu çaba içinde olan mensuplarına beklenen anlayış ve duyarlılığı gösterebilecek mi ? Beklemek görmek gerekir.